

PRZECHOWAĆ (43) *vb pf*

Wszystkie samogłoski jasne.

inf przechować (14). *♦ fut 1 sg* przechowam (1). *♦ 2 sg* przechowasz (2). *♦ 3 sg* przechowa (5). *♦ 3 pl* przechowają (1). *♦ praet 1 sg m -m* przechował (2). *♦ 3 sg m* przechował (4). *f* przechowała (2). *n* przechowało (1). *♦ 3 pl m pers* przechowali (1). [*subst* przechowały.] *♦ imp 2 sg* przechowaj (1). *♦ con 2 sg m* byś przechował (1) *RejWiz*, bodaj przechował (1) *RejKup*. *♦ 3 sg m* by przechował (4), bodaj przechował (1) *KochPieś*. *f* by przechowała (1). *♦ 3 pl m pers* by przechowali (1).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVII i XIX w.

1. *Strawić, przetrawić; conquere, devorare Mącz* [w tym: *co* (16)] (23) : *RejWiz* 15, 54v; (*marg*) Co łmiotankę s chuftą zyadł. (-) Miedzy łery łmiotankę ná łtoł poštawiono/ W cienką chuftkę że nieznąć z wirzchu vwiniono. A Litwin wziawłszy kozik/ pocznie ią czwiertowąć/ Ták y s chuftką/ lecz wierz mi/ trudno ią przechowąć. *RejFig* Cc7v, Bb7; Redundare hesterna coena, Pełnym być/ nie przechowąć wczoráfzey [!] wieczery. *Mącz* 502d, 152d; Ale łye przygadza/ iż y żądza iedzenia niegdy nas omyła/ Iáko z długiego nieiedzenia/ álbo z trołki/ z boiáźni/ álbo z niektorey przygody iney: áczkolwiek żołádek przechowa/ ále niewczás záłye pokármu weźmie *SienLek* 3v, 16v; trawki náłiekác/ vkropkiem gorącym ią odmiękczyć/ otrąbkámi połypác/ to łie ták thym dobrze [...] gęś vchowa iáko owłem/ bo mu tho łnádniey y połknąc y przechowąć. *RejZwierc* 109, 96, 243, 246v; Ták y káždy człowiek opiły/ gdy łię zbytnim pićim obciáży y záleie/ ktorego przyrodzenie przechowąć nie może/ iuż ten pewnie w piwie/ [...] rozum łwoy włzytek vtopić [...] mułi *WerGość* 228; Niewiém co zá zły człowiek oberwał iágody. Y vżywa z rołkołzą czego dołtał łnádnie/ A mnie pátrząc ieno łye łerce nie rozpádnie. Bodayże nie przechował/ á boday poleżał: Niewiém iáko mię do grón ták pięknych vbieżał. *KochPieś* 14.

W przen (1) : Włoką go záleb do chrołtu Niemogł przechowąć odpułtu *RejRozpr* Bv.

Przen (10) : Co z rozumu á z miáry potráwy dzyáłáią/ S cnoty á z Bołkiey woley wnet to przechowáią. A cokolwiek łwáwołą á złą myłłą cuchnie/ Wnet oczy podłsinieią/ wnet s tego brzuch puchnie. *RejWiz* 48v; Co więc tákież o łnfzych pierwey przepyerował [*tj. radołnie łpiewał*]/ Terazby łie iuż wabił [*tj. prołił*]/ bo dawno przechował. [...] Kiedy mu iuż ná grzanki nie dołtánie chleba. *RejWiz* 92; Tákże y dziś ty łlepe/ przedłię łtrzela [*Wenus*] Sárnny/ A pod piękny m obłowem/ dodawa im łkwárny. Ze łie drugi vdawi/ ni źli ią przechowa/ Ták tá páni myłłiłtwo/ łwoie rzádnie chowa. *RejZwierc* 114v; PÁłterz [...] kupił Fig niemáło. Y chciał płynąc ná morze/ áby ná nich wygrał/ A morze łie wzburzyło/ Máriaarz rołkazał/ Bo włzytko wymiotáli/ do brzegu łie wrocił/ A potym iákoł rychłó/ morze wiátr vkrocił. PÁłterz rzecze do drugich/ wey iákoł vfiáđło/ Podobno przechowáło/ iużby Figi iáđło. *RejZwierc* 121v, 105v; *Mącz* 65a, 507d; Kto pienádze we łbie chowa/ ten fráłunku nie przechowa/ Nalepiey ie chowác w łkrzyni/ Nie báwić łie nážbyt imi. *RejZwierc* 233v; Co łłábe dożywocia máią y árendy/ Iáko tákó mułżą łwe przedłię łtác błędy. Mułżą łupić nędzniki/ á drugim dutkowác/ ielłize chcą tę łkwárnę wieczorną przechowác. *RejZwierc* 245v; CO bez prziiációł zá żywot? więźienié/ W którym niełmáczné żadné dobre mienié. Bo ielłic łię co przećiw myłłi łtánie/ Iuż iáko możelz łam przechoway/ pánie. Nikt nie poradzi/ nikt nie požáłue. *KochFr* 61.

2. *Zachować, utrzymać w nienaruszonym stanie [w tym: kogo, co (6)] (7)* : Dofycz będzie wśytkiego miał Boday wiecz jedno przechował *RejKup* cc7v; Bo com miał wśytkom przegrał/ o tym we łbie kriflę Bo gdybych iefzczę miał co/ mniejbych fie fráfował/ Leczbymch fie teraz wabił/ bom prawie przechował. *RejFig* Bb2v; Nie mógł przechować fzczeńścia fwego y on/ Co w niebo był wzięt od bogow Ixion *KlonFlis* C2.

W przen (2) : Bo co iedno kto komu ábo mówić dobrze/ Abo y czynić może/ oboies to fczodrze Wypełnił/ czego serce niewdzięczne przechować Niemogło: á tak przęcż fię dáléy małz fráfować? *KochFr* 108; Piękna pánno [...] Ześ fwą piękną vrodą wśytki célowała/ Co ich iedno tá ziemiá kiedy przechowała. *PudlFr* 73.

3. *Przetrzymać w ukryciu, dać schronienie (często o ludziach wyjętych spod prawa) [kogo, co] (7)* : do tego miáftá y do inych w tym tám kráiu Krześcijánom á Zydom nie wolno chodzić/ y tym coby ie przechowali gárdło płáci. *BielKron* 457, 121v; [takoz ten nasz list do p. wojewody piszemy, żeby tę babę do Dubinek przyjął, i aby ją tylko do naszego do Wilna przyjachania przechował. *ListyZygmAug* 1551 211].

przechować gdzie (1): O lyvdzye zbyegle wprzimyerzv yefth opyfano yfch ych wpanifthwach nafchich przechowacz nyemami *LibLeg* 11/158v.

Zwrot: »u siebie przechować« (1): Stawsky Sxfziedzem yendrzeyem [...] yemu rofkazali spanfkiego ramyena abi Zeliłlawfkiego v fziebye przechował *LibMal* 1544/80.

Szereg: »przyjąc i przechować« (2): Potępi go Ráháb wfzetecznicá Ierichońfka/ co nieprzyiaćioł fwych fzpiegi przyięłá y przechowała. *CzechEp* 60; Przetóz ktoby ie [Cygany] przyjąc y przechować śmiał/ áby był pozwan *SarnStat* 523.

Przen [kogo] (1) : [Wtem się mu z oczu w ciemną noc odsadził. Nie pomogły nic i jasne zybury: Przechowały go one nocne chmury. *Otwin(?)Erot* 89.]

a) *W nawiązaniu do znac. 1. [gdzie] (1)* : *Teresus* krolewic Thrácki fynaczká żáłował/ Ktorego fżuka choć go w żóładku przechował [tj. *zjadł, nie wiedząc, że to jego syn*]. *KlonŻal* B2.

4. *Dać utrzymanie, przeżyć przez jakiś czas [w tym: kogo, co (żywotne)] (6)* : *RejWiz* 103v; Y rzekłá [pchlá] ftáfzrey Pczele/ by iá przechowała/ A będę twoie dzyeći fkakác náuczálá. *RejZwierz* 121; iedźcie co rychley do domu á oycá przynieście ze wśytkim domośtwem wálfzym tu do mnie/ iż go przechowam y zwámi y ze wśythkim dobytkiem *BielKron* 17v; Obliczże fobie coć wełná z nábiáłem vcźyni iefli ie [owieczki] przes rok przechowałz. *RejZwierc* 108v; Kiedy iuż przechowałz thy Kárpiętá/ iákóm iuż o thym piłá: ná Wiofnę fpuść á rozładzay ié w wiefzże Stawki *Strum* Pv; [ja przysięgam Panu Bogu, że jego m(iłość) przechowam, by też i sto koni jego m(iłość) miał ze sobą. *ListyPol* II 1549/370].

Przen (1) :

Zwrot: »żywnością przechować« (1): iako piłzá/ iz gdy głody bywały zá Senatu y Cefárfow we Włofkich ziemiách/ Egipth wśytki żywnością przechował *BielKron* 270.

Synonimy: 1. *potrawić, przetrawić, strawić*; 3. *schronić, skryć, ukryć, utaić*; 4. *przeżyć, wyżyć*.

Formacje współrdzenne cf CHOWAĆ.

Cf **PRZECHOWANIE, PRZECHOWANY**

